

فعالیت‌های فوق‌برنامه

(حلقه‌ی اتصال آموخته‌های مدرسه با زندگی واقعی)

www.ketab.ir

میترا پاشایی وندانی

پائیز ۱۴۰۰

سرشناسه: پاشائی وندائی، میترا؛ ۱۳۵۴.

عنوان و نام پدیدآور: فعالیت‌های فوق برنامه (حلقه‌ی اتصال آموخته‌های مدرسه با زندگی واقعی)

/ تألیف و گردآوری: میترا پاشائی وندائی.

مشخصات نشر: مهر معلم؛ چاپ اول ۱۴۰۰؛ ۱۵۸ ص.

وضعیت فهرست‌نویسی: فیبای مختصر

قیمت و شابک: ۲-۷۶-۹۷۸-۶۷۹۱-۶۷۹۱؛ ۲۵۰۰۰۰ ریال.

موضوع: شاگردان - ایران - فعالیت‌های فوق برنامه - آموزش و پرورش

موضوع: Student activities - Iran

موضوع: Education - Iran - Activity programs

رده‌بندی دیویی: LB ۳۶۰۷

رده‌بندی کنگر: ۳۷۱ / ۸۹۰۹۵۵

شماره کتاب‌شناسی ملی: ۸۵۳۸۱۶۳

انتشارات مهر معلم

نام کتاب: فعالیت‌های فوق برنامه (حلقه‌ی اتصال آموخته‌های مدرسه با زندگی واقعی)

تألیف و گردآوری: میترا پاشائی وندائی

نوبت چاپ و شمارگان: چاپ اول، ۱۰۰۰ جلد

شابک و قیمت: ۲-۷۶-۹۷۸-۶۷۹۱-۶۷۹۱؛ ۴۵۰۰۰۰ ریال

آدرس دفتر پخش: ارومیه-خیابان جانبازان، روبروی هسته‌ی گزینش، پ ۹۰، طبقه‌ی سوم؛

تلفن تماس: ۰۹۱۴۳۸۹۵۳۰۵

فهرست

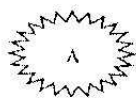
عنوان	صفحه
مقدمه	۷
پیشرفت تحصیلی	۱۵
عوامل مؤثر در پیشرفت تحصیلی	۱۹
عوامل مؤثر بر پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان	۲۴
عوامل موفقیت تحصیلی	۴۷
ضرورت و اهمیت فعالیت‌های فوق‌برنامه	۵۳
دیدگاه‌ها و تعاریف مختلف از فوق‌برنامه	۵۸
انواع فعالیت‌های فوق‌برنامه	۷۰
مراحل طراحی و برنامه‌ریزی فعالیت فوق‌برنامه	۷۶
نمونه فعالیت‌های پیشنهادی و یا چارچوب عملکرد	۹۳
راهبردهای شناختی	۱۰۹
مهارت‌های حرکتی	۱۱۱
آمانگی جسمی و ذهنی و بدنی	۱۱۲
تکرار و تمرین	۱۱۳
عادی شدن رفتار	۱۱۴
نگرش	۱۱۶
عکس العمل نشان دادن	۱۱۶
ارج نهادن به ارزش	۱۱۸

مقدمه

اهمیت و ضرورت فعالیت‌های مکمل و فوق‌برنامه در مدارس را باید در نقش آن در جهت اصلاح یا رفع نواقص و نارسایی‌های نظام تربیتی دانست. فعالیت‌های مکمل و فوق‌برنامه مرزهای یادگیری را گسترش داده با لحاظ رویکردهایی چون یادگیری در خانواده و جامعه و نیز توسعه مهارت‌های زندگی، یادگیری و آموزش را تحت تاثیر قرار داده است. این فعالیت‌ها دانش‌آموزان را به عنوان یک محقق به کنکاش و کشف مفاهیم سوق داده و کاستی‌های موجود را جبران نموده و موجب تقویت تفکر و تعقل آنان می‌گردد. همین‌طور موجب می‌شوند آموزش

از انتقال صرف و یکسویه اطلاعات از معلمان به دانش‌آموزان خارج شده و دانش‌آموزان را به فضایی علمی و تحقیقی رهنمون گشته و شادابی را به مدرسه ارمغان آورند و نیز رابطه ای دوستانه و صمیمانه بین شاگرد و معلم ایجاد نمایند. فعالیت‌های مکمل و فوق‌برنامه به پرورش روحیه اعتماد به نفس، هم‌زیستی، تحمل آرای دیگران، سعه صدر و سلامت جسمی و روانی دانش‌آموز می‌انجامد.

در سایه توجه به فعالیت‌های مکمل و فوق‌برنامه، دانش، احساس و عملکرد دانش‌آموزان درهم تنیده شده و فراگیرانی خواهیم داشت که ضمن علاقه‌مندی به فعالیت‌های درسی، اعتقاد و باور درونی نیز به آنچه خوانده‌اند پیدا خواهند کرد.

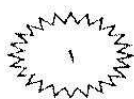

نظام‌های آموزش و پرورش وظیفه مهم و سختی را به عهده دارند. آن‌ها باید کودکان و نوجوانان را پرورش دهند تا بتوانند با مقتضیات و شرایط متغیر عصر خود هماهنگ شوند. در حالی که چنین منظوری از کتاب‌های درسی برنمی‌آید و این امر ضرورت بهره‌گیری از فعالیت‌های مکمل و فوق‌برنامه را بیشتر می‌نمایاند.

مدرسه هم محیطی تحصیلی و هم اجتماعی است و مستلزم انطباق موفقیت‌آمیز دانش‌آموز در هر دو بعد تحصیلی و اجتماعی است. با وجود این، کودکان و نوجوانان با ناتوانی‌های اجتماعی در سازگاری و انطباق با رفتارهای گروهی در مدرسه مشکل دارند که این ناتوانی‌ها بر سازگاری با مدرسه و یادگیری و پیشرفت این دانش‌آموزان تأثیر منفی دارند. در واقع این کودکان

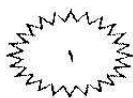
اغلب اضطراب مفرط دارند، ناکامی زیادی را تجربه می‌کنند، عزت نفس پایینی را نشان می‌دهند، از همسالانشان کناره‌گیری می‌کنند و به طور کلی انزوای اجتماعی متوسط تا شدید را تجربه می‌نمایند.

فوق برنامه در رشد اجتماعی نوجوانان تأثیر چشم‌گیری دارد. نوجوانان اغلب از طریق شرکت در فعالیت‌های فوق برنامه یاد می‌گیرند که چگونه از طریق این نوع فعالیت‌ها یکدیگر را قبول داشته باشند. مفهوم همکاری، پیروزی بر گروه رقیب، شکست، هم‌چشمی و برتری طلبی اغلب در فعالیت‌های فوق برنامه و گروهی به رشد لازم می‌رسد. از طرف دیگر نوجوان در ضمن بازی با رفتار بزرگسالان و نقشی که خود او در آینده باید ایفا کند آشنا می‌شود و قدرت جسمانی-کلامی، ذهنی و

استعداد خود در برقراری ارتباط با دیگران را گسترش می‌دهد. حال اگر این فعالیت‌های فوق‌برنامه وجود نداشته باشد و همچنین اگر نهادهای متولی فعالیت‌های فوق‌برنامه در بحث اجتماعی شدن و رشد نوجوانان با یکدیگر هماهنگی و همکاری نداشته باشند و انجام کامل و درست فرآیند اجتماعی شدن و رشد اجتماعی را نتوانند تضمین کنند، آن موقع آسیب‌ها و ناهنجاری‌هایی که عمدتاً از تخطی از قراردادها و فرهنگی جامعه پدید می‌آید در رفتارهای افراد ضد اجتماع یا زیر پا گذارندگان قواعد اجتماعی ظاهر می‌شود.

موضوع شیوه‌های جلوگیری از افت تحصیلی دانش‌آموزان و پیشرفت آموزشی آن‌ها به منظور کاهش هزینه‌ها و افزایش بهره‌وری و کارایی نظام آموزشی در سه دهه اخیر به یکی

از مهم‌ترین مباحث نظام آموزشی ما تبدیل شده است. به عبارتی در حال حاضر همه مسئولان نظام آموزشی و بسیاری از اولیا و دانش‌آموزان گاه به نحوی با این معضل آموزشی درگیر هستند که تحقیقاتی که پژوهشگران انجام داده‌اند یا هم اکنون نیز انجام می‌دهند و بحث‌های فراوانی که روانشناسان، مشاوران و متخصصان تعلیم و تربیت در این راستا دارند، صرفاً به همین جهت است که شاید با شناخت مسأله و کشف راه حل‌های اساسی ریشه این معضل برای همیشه خشک‌کنده شود یا از بین برود.

بررسی جوامع پیشرفته نشان می‌دهد که همه این کشورها از نظام آموزشی مؤثر و کارآمد برخوردار بوده اند. یکی از جلوه‌های نظام آموزشی موفق میزان پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان آن نظام است.

